

Національний
університет водного господарства та
природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-281M

Методичні вказівки

для самостійної підготовки з навчальної дисципліни

ІСТОРИЯ УКРАЇНИ В 17-18 ст.

HISTORY OF UKRAINE IN 17-18 centuries

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Історія»
спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)»

денної і заочної форм навчання

for applicants of I (bachelor's) level of education
specialties 014 Secondary education (014.03 History)

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 4 від 22.12.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні рекомендації для самостійної підготовки з навчальної дисципліни «Історія України в 17-18 ст.» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Історія» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної і заочної форм навчання [Електронне видання] / Олексін Ю. П., Шевчук Т. Є. – Рівне : НУВГП, 2021. – 32 с.

Укладачі: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри суспільних дисциплін,
Шевчук Т. Є., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск
Зав. кафедри суспільних дисциплін Олексін Ю. П.

Керівник групи забезпечення спеціальності

Олексін Ю. П.

© Олексін Ю. П.,
Шевчук Т. Є., 2021
© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

Вступ	4
Тематика самостійної роботи	5
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з дисципліни	6
Реферати	7
Анотація наукової чи навчальної літератури	12
Завдання для самостійної роботи.....	21
Підсумковий контроль знань з дисципліни «Історія України в 17-18 ст.» (перелік питань до екзамену)	22
Рекомендована література до курсу.....	26
Додатки	31

ВСТУП

Підготовка майбутнього фахівця до професійної педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах набуває надзвичайної ваги особливо в сучасних умовах, у період реформування освіти. Навчання здобувачів I (бакалаврського) рівня освіти вимагає серйозної підготовки, зусиль в оволодінні найновішими формами, методами, засобами професійної діяльності.

Дисципліна «Історія України в 17-18 ст.» здобувачами I (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 014 Середня освіта (014.03 Історія) денної та заочної форм навчання вивчається у II семестрі.

Хронологічно він охоплює період від 1648 рік (початок козацької революції під проводом Б. Хмельницького) до кінця 18 ст., однак для більш повного розкриття змісту деяких історичних категорій можливе звернення до раннього чи пізнього часу.

Метою курсу є засвоєння здобувачами однієї з найцікавіших і водночас визначальних епох в історії України, коли на її теренах виникла Гетьмансько-козацька держава і наступні періоди її обмеження. Курс охоплює періоди з середини 17 ст. до завершення 18 ст. по таких блоках:

I. Українська революція XVII ст..

1. Українська національна революція XVII ст: проблемний аналіз теми
2. Українська державна ідея: витоки, еволюція
3. Українсько – московський договір 1654 року

II. Україна за доби Руїни

1. Гетьманщина в другій половині 50 – іх років XVII ст. Причини і початок Руїни
2. Руїна Гетьманщини

III. Україна наприкінці XVII – на початку XVIII ст.

1. Українська держава за гетьманування Івана Мазепи (1687 – 1709 роки)
2. Гетьман у вигнанні Пилип Орлик. «Договори і постанови ...» (5 (16) квітня 1710 року)

Другий період (поч. XVIII – XIX ст.)

IV. Українська державність і Російськ імперія у XVIII ст.

1. Гетьманщина після Полтавської катастрофи (1709 – 1722 роки)

2. Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України (1722 – 1750 роки).

3. Російський централізм і українська автономія у другій половині XVIII ст.

Загальна кількість навчальних годин становить 120, із них 30/2 відведено на лекції, 24/10 — на семінарські заняття і 66/108— на самостійну роботу. Форма підсумкового контролю — залік.

Тематика самостійної роботи

№ з/п	Теми для написання конспекту -реферату	Кіл-ть год.	Кіл-ть год.
		денн форм	заочн форм
1.	1. Українська національна революція XVII ст. і становлення української державності (1648–1676)	3	4
	2. Особливості національної революції	3	4
	3. Причини, рушійні сили, періодизація.	3	4
	4. Розгортання національно-визвольної війни (1648–1657).	3	6
	5. Завершення війни.	3	4
	6. Переяславська Рада 1654 року. Березневі статті	3	4
	7. Суспільний та державний лад Української козацької республіки	3	6
	8. Козацтво – провідна сила національно-визвольної боротьби українського народу	3	4
	9. Політична культура козацтва	3	6
	10. Політична криза після смерті Б. Хмельницького	3	4
	11. Пошук політичних орієнтирів. Початок громадянської війни в кінці 50-х рр	3	4

12.	Поширення громадянської війни в Україні на початку 60-х рр. Розкол України на два політичних табори	3	6
13.	Боротьба П. Дорошенка за створення загальноукраїнської держави і причини її невдач	3	6
14.	Причини поразки української революції та її історичне значення	3	4
15.	Українська державність наприкінці XVII–XVIII ст.	3	4
16.	Обмеження та ліквідація української автономії кінця XVII–XVIII ст.	3	6
17.	Наступ на політичну автономію України. Правління гетьмана І. Мазепи.	3	4
18.	Причини та наслідки поразки І. Мазепи.	3	6
19.	П. Орлик і Конституція України	3	4
20.	Продовження процесу інкорпорації України до складу Російської імперії.	3	6
21.	Остаточна ліквідація царизмом української автономії України.	3	6
22.	Політична ситуація на Правобережжі в кінці XVII – XVIII ст.	3	6
Разом		66	108

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з дисципліни

Здібність самостійно удосконалювати знання та професійні навички, самостійно аналізувати факти і явища - один з основних показників сформованості професійної культури спеціаліста. Уміння систематично самостійно працювати складають міцну основу успіхів у самовдосконаленні молодих фахівців. При сучасних темпах накопичення нових професійних даних особливої цінності набувають такі риси особистості як ініціативність, активність, самостійність, аналітичні здібності та інше. Саме

формуванню таких рис особистості повинна сприяти правильна організована самостійна робота студентів. “Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах” передбачає, що навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння начальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових занять. Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, контролюється під час проведення підсумкового модульного контролю.

Головним принципом, на якому повинна базуватись самостійна робота студента, є професійна спрямованість, в результаті якої здійснюється самостійне засвоєння певної сукупності знань, вмій і навичок конкретної професійної діяльності. В умовах активної творчої пізнавальної діяльності студентів все більше набувають важливості завдання дослідницького характеру: підготовка рефератів, мікродосліджень, анотування джерел, написання есе, створення презентацій, складання кросвордів та інші види робіт.

Пропонуємо методичні рекомендації щодо деяких видів самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Давня і середньовічна історія України».

Реферат

Підготовка реферату – один із перших видів дослідницької роботи студентів, яка використовується у вищій школі, оскільки впливає із завдань навчально-виховного процесу закладу вищої освіти і сприяє розвитку у студентів нахилів до пошукової, дослідницької діяльності та до творчого розв'язання навчально-виховних завдань освітнього закладу.

Реферат (від. лат. *refero* – повідомляю, доповідаю) – це стислий виклад у письмовому вигляді наукової літератури з теми, вчення,

змісту книги, тощо. Також передбачає доповідь на дану тему, що включає огляд наукових та інших джерел з обраної теми або виклад змісту наукової роботи.

Важливо зазначити, що у рефераті необхідно не лише висвітлити відповідну інформацію, а й показати своє ставлення до неї. Реферат демонструє ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати й узагальнювати суттєву наукову інформацію. Реферат підводить підсумок вивчення студентами як окремої теми, так і дисципліни в цілому. Написання реферату є однією з форм індивідуальної роботи студентів. Реферат має бути самостійною, завершеною роботою, що відображає наукові інтереси студента, його знання, навички, уміння й виступає формою залучення автора до специфіки теоретичної праці.

Основна мета виконання реферативної роботи – закріпити, поглибити, розширити, систематизувати теоретичні знання та розвинути навички самостійного вирішення питань навчальної дисципліни та роботи зі спеціальною літературою.

Реферат служить також засобом діагностики набутих знань, умінь та навичок студентів. Використовуючи різноманітну літературу, студент повинен уміти викласти зміст питання у обсязі, необхідному для його розуміння. Науково-теоретичний рівень реферату досягається за рахунок ретельного аналізу питання, що досліджується, джерельної бази з урахуванням сучасних досліджень.

Практична спрямованість виявляється у зорієнтованості на практику вирішення актуальних проблем сьогодення, що дозволить забезпечити прикладний характер роботи, більш повно використовувати особистий досвід студента.

Готуючи реферат, студенти повинні отримати навички опрацювання літератури, складання плану і розкриття його з використанням джерельної бази, особистого досвіду тощо. При написанні реферату студент повинен не лише опрацювати матеріал з обраної теми, але й проявивши творчий підхід, зробити спробу узагальнити отриманий досвід, зазначити власне бачення проблеми, визначити шляхи вирішення питань, що досліджується.

Реферативна робота – це не просто повторення засвоєного матеріалу лекції або практичних занять. Вона повинна являти собою самостійне розроблення проблеми, достатньо чітко окресленої від інших. Тема реферату обирається студентом самостійно із запропонованого переліку. Попередньо складається чорновий план роботи, який узгоджується з викладачем. При необхідності студенти можуть отримати консультативно-методичну допомогу викладачів щодо остаточного формулювання теми реферату, його плану, залучення джерел та літератури тощо.

Структура реферату

Виконуючи реферативну роботу, потрібно дотримуватися вимог до її структури та оформлення. Реферат повинен містити наступні складові елементи:

- титульний аркуш,
- зміст (план),
- вступ,
- основна частина (розділи, параграфи, пункти, підпункти),
- висновок,
- перелік використаних джерел,
- додатки (у яких наводяться таблиці, схеми, діаграми тощо).

На титульному аркуші реферату вказуються:

- офіційна назва вищого навчального закладу;
- прізвище, ім'я та по батькові автора реферату;
- повна назва теми; прізвище та ініціали керівника;
- місто, де знаходиться навчальний заклад;
- рік написання реферату.

У вступі (обсяг 1–2 сторінки) обґрунтовується **актуальність і практичне значення** теми з огляду на розвиток науки та практики, стан розробленості проблеми, формулюються цілі і задачі роботи, показується, на що автор звертає особливу увагу. При цьому мета дослідження обумовлює загальний напрям та логіку викладання. У вступі здійснюється аналіз використаних джерел, зазначаються автори, які вивчали дану тематику, визначаються сутність основних чинників, що вплинули та розвиток явища або процесу, що досліджується. За обсягом вступ має орієнтовно 1–2 сторінки.

В Основній частині роботи (обсяг 10–15 сторінок) розкривається сама тема дослідження. Основну частину складають розділи, що можуть бути розбиті на підрозділи (параграфи), логічно поєднані між собою. Основна частина реферату розкривається послідовно відповідно обраної теми, мети, завдань шляхом висвітлення основних питань плану. Розділи основної частини показують різні аспекти розкриття даної теми. Основну увагу необхідно зосередити на науково-теоретичному аналізі поставлених питань.

Автор реферату робить висновки щодо теоретичної та практичної значимості розглянутих питань. Автору необхідно не тільки висвітлити основні проблеми обраної теми і можливе їх вирішення, а й показати різні підходи і запропонувати власну інтерпретацію, свої форми й методи розв'язання поставлених завдань.

Розкриття теми реферату може здійснюватися по-різному: чи в історичному плані (від минулого до сьогодення), чи в логічному плані (за головними, істотними, вузловими моментами), чи в актуалістичному плані (від нинішнього часу, через його призму, до минулого і про минуле).

Висновки (обсяг 1–2 сторінки) розміщують безпосередньо після викладу основної частини роботи з нової сторінки. У висновку відбиваються основні положення, розглянуті в рефераті, та рішення про вибір оптимального шляху досягнення поставленої задачі. Вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу.

У висновках необхідно сформулювати:

- 1) науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематикою реферату;
- 2) теоретичні та практичні рекомендації, що впливають з проведеного аналізу, резюмується, наскільки вдалося виконати задумане, вирішити заявлене у вступі.

Завершує реферат список використаної літератури. Перелік джерел. У цій частині вказують джерела, які використовувалися для написання роботи:

підручники,
навчальні посібники,

Перелік джерел підбирається студентами самостійно.

Додатки – це частина основного тексту, яка має додаткове (наприклад, довідкове) значення, але, на думку автора, є необхідною для більш повного розкриття теми, кращого розуміння отриманих результатів. Тому додатки мають бути розміщені поза основним текстом, після переліку джерел. Додатком можуть бути розрахунки, ілюстрації, таблиці, графіки, фото тощо.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату визначається специфікою досліджуваного питання і змістом матеріалів, їх науковою цінністю та практичним значенням. Оптимальний обсяг реферату складає 10–15 сторінок. Реферат має відповідати вимогам до оформлення кваліфікаційної роботи. Реферат має бути акуратно написаний від руки чи надрукований з дотриманням стилістичних і граматичних норм. Текст реферату викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4. Текст роботи друкується чорним кольором на одній стороні білого аркушу формату А4 (210x297 мм) з абзацним відступом у 1,25 см. Відступи від краю аркушу (межі тексту): ліве – 25 мм, праве – 15 мм, нижнє – 15 мм, верхнє – 15 мм. Шрифт тексту – Times New Roman 14 кегль, інтервал – 1,5. Заголовки структурних частин друкують великими літерами симетрично до тексту без розділових знаків наприкінці, без підкреслень. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2-м інтервалам. Назви розділів набираються 14-им шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним шрифтом. Кожну структурну частину роботи (розділ) треба починати з нової сторінки. Всі сторінки нумеруються арабськими цифрами: загальна нумерація починається з титульного листа, порядковий номер на ньому не ставиться. Нумерація сторінок здійснюється в верхньому правому куті аркуша. Титульний аркуш включається до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки на титульному аркуші, як правило, не проставляють. Розділи слід нумерувати також арабськими цифрами. Ілюстрації, таблиці, розташовані на окремих аркушах, включаються в загальну нумерацію сторінок.

Нумерація сторінок повинна бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок.

Критерії оцінювання реферату

Кожний реферат оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

- Актуальність теми;
- Оформлення реферату, грамотність, стиль викладу;
- Наукова та практична цінність;
- План реферату має системно розкривати обрану тему;
- Глибина розкриття теми, ступінь вирішення поставлених завдань, завершеність дослідження;
- Особистий внесок оцінюється із наявності власних аналітичних висновків;
- Обґрунтування висновків;
- Використання рекомендованої літератури, наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.

Анотація наукової чи навчальної літератури

Анотація (лат. *annotatio* – зауваження, помітка, від *annotato* – позначаю) – це стисла характеристика змісту книги, статті тощо. Анотація обов'язково складається з двох частин: бібліографічного опису (вихідні дані джерела) і власне тексту.

Сутність і призначення анотації полягають у тому, що вона є стислою характеристикою джерела інформації. Анотація не розкриває змісту наукового джерела, а лише інформує про наявність наукового джерела певного змісту й характеру. Таким чином, анотація дозволяє користувачеві скласти достатнє й об'єктивне попереднє уявлення про незнайому для нього наукову публікацію і тим самим допомагає в пошуку, доборі та систематизації необхідної інформації.

За різними параметрами виокремлюються кілька видів анотацій:

- 1) за змістом і цільовим призначенням – довідкові (описові, інформаційні) та рекомендаційні;

2) за повнотою охоплення змісту анотованого джерела – загальні та спеціалізовані (у тому числі аналітичні);

3) за кількістю анотованих джерел – групові та негрупові.

Довідкові анотації, які ще називають описовими чи інформаційними, характеризують тематику документа, повідомляють певні відомості про нього, але не дають його критичної оцінки.

Рекомендаційні анотації характеризують документ і дають оцінку його придатності для певної категорії споживачів, з урахуванням рівня підготовки, віку й інших особливостей споживачів. Загальні характеризують документ у цілому й розраховані на широке коло читачів.

Спеціалізовані анотації характеризують документ лише в певних аспектах і розраховані на вузьке коло фахівців.

Групові подають загальну характеристику декількох документів, об'єднаних спільною тематикою чи проблематикою.

Негрупові анотації розкривають зміст одного документа. Найбільшого поширення в науковій та навчально-науковій літературі набули довідкові анотації, які характеризують наукове джерело за тематикою й проблематикою. Саме вони є найефективнішими в наданні своєчасної, об'єктивної і достатньої інформації про нові досягнення в різних галузях науки та суттєво заощаджують час пошуку й збирання наукової інформації.

Сутність анотування. Структура анотації.

Сутність анотування полягає в максимальному скороченні обсягу джерела інформації при збереженні його основного змісту. Анотація перераховує питання, що висвітлюються в першоджерелі, не розкриваючи змісту цих питань. Вона відповідає на питання: “Про що йдеться в тексті?”. Через стислість в анотації не допускається цитування й використання частин тексту оригіналу. Основний зміст передається “своїми словами” за допомогою простих речень. Мова анотації має бути науковою, нормативною, лаконічною, ясною, простою, без довгих і занадто складних речень; загальний обсяг анотації не повинен перевищувати 500 друкованих знаків і лише у виняткових випадках може сягати 800–1000 друкованих знаків. Довідкові анотації можуть бути максимально

лаконічними (до 3-х речень) або розгорнутими, але не перевищувати вказаних обсягів.

Найпоширенішою є така структура довідково-рекомендаційної анотації наукового джерела:

1) Вступна частина: бібліографічні дані джерела (автор, назва роботи, місце видання, видавництво, рік, кількість сторінок або автор, назва роботи, назва джерела, де надруковано роботу тощо).

2) Основна частина: перелік основних проблем або питань, що розглядаються в роботі.

3) Заключна частина: адресат джерела. (Для статей ця частина є необов'язковою).

Стандартні лексико-граматичні конструкції для написання анотації.

Під час написання основної частини анотації найчастіше використовуються такі стандартні лексико-граматичні конструкції: *Стаття (робота, книга, монографія тощо) присвячена питанню, темі, проблемі...*

є узагальненням (аналізом, описом, оглядом) чого?

являє собою узагальнення (огляд, аналіз, виклад, опис)...

Автор висвітлює такі проблеми...

зупиняється на таких питаннях...

порушує питання...

здійснює ґрунтовний аналіз (чого?)

визначає сутність поняття...

висвітлює в ході дослідження такі актуальні питання, як...

У статті розглядається (узагальнюється...) (що?),

йдеться (про що?)

дається оцінка (аналіз) (чого?)

представлена точка зору (на що?)

порушене питання (яке?)

розв'язуються (висвітлюються, порушуються, досліджуються, ставляться) проблеми...

Заключна частина анотації може починатися так:

стаття адресована (призначена) (кому?)

може використовуватися (ким?)

є цікавою (для кого?)

зацікавить (кого?)

розрахована на (широке коло читачів, студентів, аспірантів, маркетологів тощо).

Показниками високого рівня анотації є:

- якість і точність інформації про першоджерело;
- логічне її оформлення;
- відповідність чинним мовним нормам;
- обмежений обсяг.

Як складати анотацію

1. Ознайомтесь з вихідними даними наукового джерела (назва, жанр, автор, рік і місце видання, структура, обсяг тощо).
2. Прочитайте текст, усвідомлюючи його загальний зміст.
3. Визначте головну інформацію тексту, відповівши для цього на такі запитання:

- Які проблеми висвітлюються?
- Що констатує автор?
- Яких висновків доходить автор?
- З'ясуйте адресата джерела (у разі потреби).

Рецензування наукових статей

Складовою частиною індивідуальної самостійної роботи є рецензування наукових робіт, присвячених проблемам давньої та середньовічної історії України, вищої школи, методики викладання та ін.. Під рецензуванням розуміється критичний відзив на наукову роботу з викладом позитивних і негативних її сторін, висловлення власної думки з приводу питань, які розглядаються в роботі.

Рецензування здійснюється обов'язково в письмовому вигляді в обсязі, узгодженому з викладачем. Інші вимоги до оформлення рецензії аналогічні оформленню наукового повідомлення.

Типовий план написання тексту рецензії

- Об'єкт і предмет аналізу.
- Актуальність теми.
- Короткий зміст.
- Формулювання основної тези.
- Загальна оцінка.
- Недоліки, хиби, огріхи праці.

• **Висновки.**

Об'єктом оцінювання є повнота, глибина, всебічність розкриття теми; новизна та актуальність поставлених завдань і проблем; коректність аргументації і системи доказів; достовірність результатів; переконливість висновків.

Наукова рецензія виконує такі функції: інформування, тобто ознайомлення з науковим твором (або кількома творами); оцінювання та осмислення у науковому соціумі певного знання.

Особливість рецензії полягає у вмінні спілкуватися, вести діалог (часто уявний) між рецензентом та автором твору, рецензентом і читачами. Нерідко автор рецензії виявляє свої особистісні цінності, виступає аналітиком чи полемістом, який зі знанням справи оцінює первинний документ, висуває свої зауваження, подає поради, рекомендації, пропонує імпульси до наукового діалогу.

Презентація

Презентація (від англ. “presentation” – подання, вистава) – це набір картинок-слайдів на певну тему, які зберігаються у файлі спеціального формату. На кожному слайді можна вміщувати довільну текстову, графічну, відеоінформацію, анімацію, стереозвук, як синтезований, так і записаний із мікрофона. Презентації легко створювати за допомогою програми MS PowerPoint.

За структурою презентації поділяють на лінійні та розгалужені. Презентації лінійної структури створюються для послідовного викладання матеріалу з використанням мультимедійних засобів. Вони мають містити лише головні положення повідомлення, які допомагають усвідомити його зміст, та ілюстрації. Презентації, які можна використовувати під час узагальнення й систематизації знань та для визначення рівня навчальних досягнень учнів, завдяки гіпертекстовим посиланням найчастіше мають розгалужену структуру.

Додаткові вимоги до змісту презентації (за Д. Льюїсом)

- Кожен слайд має відображати одну думку.
- Текст має складатися з коротких слів та простих речень.

- Рядок має містити 6–8 слів.
- Всього на слайді має бути 6–8 рядків.
- Загальна кількість слів не повинна перевищувати 50.
- Дієслова мають бути в одній часовій формі.
- Заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні положення слайду.
- У заголовках мають бути і великі, і малі літери.
- Слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі інформації.
- Кількість блоків інформації під час відображення статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох.
- Підписи до ілюстрації розміщуються під нею, а не над нею.
- Усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

Тематика презентацій з дисципліни «Історія України в 17-18 ст.»:

1. Предмет і завдання курсу історії України Нової доби 1648–1800 рр., його наукова періодизація.
2. Коротка характеристика основних джерел та історіографії основних проблем періоду.
3. Україна напередодні Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Причини та характер війни.
4. Гетьман України Б. Хмельницький: його життя і діяльність.
5. Початок Національно-визвольної війни сер. XVII ст. Перші перемоги козацько-селянських військ під Жовтими Водами і Корсунем.
6. Розгортання повстанських рухів та створення народної армії (1648– 1649 рр.).
7. Розгром польсько-шляхетських військ під Пилявцями восени 1648 р. та визвольний похід Б. Хмельницького на Галичину (1648 р.).
8. Народні повстання в Галичині в 1648 році (С. Височан, І. Грабівський та ін.).
9. Бойові соратники Б. Хмельницького та їх роль в Національно-визвольній війні українського народу середини XVII ст.

10. Формування Української гетьманської держави в середині XVII ст.: територія, органи влади і управління, роль гетьмана.
11. Програма державного будівництва Б. Хмельницького.
12. Соціальна політика гетьманського уряду Б. Хмельницького (1648–1657 рр.).
13. Зовнішня політика гетьманської адміністрації Б. Хмельницького (1648– 1657 рр.).
14. Облога Збаража. Зборівська битва та укладення Зборівського договору.
15. Берестецька битва та підписання Білоцерківського договору.
16. Хід воєнних дій в Україні у 1652–1653 рр.
17. Українсько-російські відносини в ході Національно-визвольної війни сер. XVII ст.
18. Українсько-московський договір 1654 р. та його оцінка в історіографії.
19. Воєнні дії 1654–1657 рр. та їх наслідки.
20. Віленське перемир'я 1656 р. та його наслідки для України. Союз із Швецією і Трансильванією.
21. Оцінка української козацької держави сер. XVII ст. в історіографії.
22. Джерела та історіографія Національно-визвольної війни сер. XVII ст.
23. Політичне становище Гетьманщини після смерті гетьмана Б. Хмельницького. Боротьба козацько-старшинських угруповань за владу (кінець 50-х рр. XVII ст.).
24. Внутрішня і зовнішня політика І. Виговського.
25. Гадяцький договір в історіографії.
26. Гетьманування Ю. Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Слободищенський трактат.
27. Боротьба козацько-старшинських угруповань за владу (кінець 60–80-х рр. XVII ст. Доба Руїни: причини, характер, наслідки.
28. Боротьба українського народу проти зовнішньої агресії (Османська Туреччина, Річ Посполита, Кримське ханство, Московська держава) в 60– 80-х рр. XVII ст.
29. Програма державного будівництва Д. Дорошенка та його роль в історії української державності XVII ст.
30. Гетьманування І. Брюховецького. Московські статті 1665 р.

31. Гетьманування Д.Многогрішного. Глухівські статті.
- 32.Обрання гетьманом І. Самойловича та його діяльність.
- 33.Андрусівське перемир'я та «Трактат про вічний мир», їх значення в історії України.
- 34.Роль Запорозької Січі в період Руїни. І. Сірко.
- 35.Суспільно-політичний устрій та соціально-економічний розвиток Гетьманщини в другій половині XVII ст.
- 36.Слобідська Україна в другій половині XVII ст.: адміністративно-військовий устрій та соціально-економічні відносини.
- 37.Обмеження автономії Гетьманщини російським царизмом на основі статейдоговорів з українськими гетьманами у II пол. XVII ст.
38. Руїна Правобережної України в II пол. XVII ст. та її наслідки.
- 39.Боротьба Російської держави за Північне Причорномор'я та Приазов'я та участь у ній українського козацтва.
- 40.Початок гетьманування І. Мазепи. Коломацькі статті.
- 41.Становище західноукраїнських земель у період Національно-визвольної війни та в II пол. XVII ст.
- 42.Українська культура II пол. XVII ст.
- 43.Церковні відносини в Україні в II пол. XVII ст.
44. Підпорядкування української церкви московському патріархату та його наслідки.
- 45.Гетьман І. Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика.
- 46.Оцінка діяльності гетьмана І. Мазепи в українській та зарубіжній історіографії XVIII – XXI ст.
- 47.Україна в період Північної війни. Полтавська битва та її значення в історії України.
- 48.Українсько-шведські відносини та договір 1708 р. в історіографії.
- 49.Запорозька Січ у першій третині XVIII ст. Кошовий Кость Гордієнко.
- 50.Гетьман П. Орлик та його «Конституція».
- 51.Діяльність мазепинців у еміграції та їхні політичні концепції.
- 52.Гетьманування І. Скоропадського. Решетилівські статті 1709 р.
53. Діяльність Першої Малоросійської колегії та обмеження політичної автономії Гетьманщини.
- 54.Гетьман П. Полуботок та його боротьба за збереження козацької автономії.
- 55.Гетьманування Д. Апостола.

56. «Правління гетьманського уряду» (1734–1750 рр.) та наслідки його діяльності для України.
57. Соціально-політичний розвиток Гетьманщини та Слобідської України в I пол. XVIII ст.
58. Політичне становище та господарський розвиток Правобережжя і західноукраїнських земель у першій половині XVIII ст.
59. Визвольне повстання 1702–1704 рр. на Правобережній Україні. С. Палій.
60. Заснування Нової Січі: її адміністративно-військовий устрій та господарське життя (1734–1775 рр.).
61. Зародження та розвиток гайдамацького руху (20-50-ті рр. XVIII ст.). Історіографія проблеми.
62. Розвиток опришківського руху в першій половині XVIII ст. О. Довбуш та його сподвижники. Історіографія проблеми.
63. Посилення соціально-економічного гніту і закріпачення українських селян у першій пол. XVIII ст.
64. Народні антифеодальні рухи в першій половині XVIII ст.
65. Українська культура першої половини XVIII ст.
66. Відновлення гетьманства в Україні. Гетьман Кирило Розумовський та його діяльність.
67. Нові явища в соціально-економічному розвитку Гетьманщини, Слобідської України та Запорожжя другої половини XVIII ст.
68. Стан сільського господарства і розвиток феодально-кріпосницьких відносин на Лівобережжі та Слобідській Україні. Юридичне оформлення кріпацтва.
69. Розвиток феодальних відносин в Україні в другій половині XVII – XVIII ст. в історіографії.
70. Господарський розвиток Правобережжя та західноукраїнських земель в другій половині XVIII ст.
71. Ліквідація Гетьманства на Лівобережній Україні і утворення Другої Малоросійської колегії.
72. Остаточна ліквідація царизмом автономного устрою козацького війська на Лівобережжі в 80-х рр. XVIII ст.
73. Ліквідація козацького устрою на Слобідській Україні та його уніфікація (II \ пол. XVIII ст.).
74. Остаточна ліквідація Запорозької Січі.

75. Історичне значення Запорозької Січі та її роль в історії України.
76. Народні рухи на Лівобережжі та Слобожанщині в другій половині XVIII ст.
77. Піднесення гайдамацького руху в 60-х рр. XVIII ст. Коліївщина. Історіографічні проблеми.
78. Загарбання західноукраїнських земель Австрією та їх становище наприкінці XVIII ст.
79. Входження Північного Причорномор'я, Приазов'я та Криму до складу Російської держави.
80. Політично-адміністративний устрій, заселення та господарський розвиток Південної України наприкінці XVIII ст.
81. Історична доля українського козацтва після остаточної ліквідації Запорозької Січі.
82. Поділи Польщі та їхнє значення для історичного розвитку українських земель.
83. Входження Правобережжя до складу Російської імперії: причини та значення.
84. Політичне становище українських земель у складі Російської імперії наприкінці XVIII ст.
85. Суспільно-політичний рух в Україні в II пол. XVIII ст.
86. «Історія Русів» – видатна пам'ятка суспільно-політичної думки України кінця XVIII – поч. XIX ст.
87. Українська культура в II пол. XVIII ст.
88. Церковні відносини в Україні у XVIII ст.

Орієнтовна тематика есе та творчих завдань

1. Історичний портрет Богдана Хмельницького.
2. Козацтво – провідна соціально-політична сила України в першій половині XVII ст.
3. Українська культура в другій половині XVI-XVII ст.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Перелік питань, які вивчаються студентами самостійно:

1. Козацька держава другої половини XVII ст.: типологічна і структурна характеристика.
2. Гетьманщина наприкінці XVII – на початку XVIII ст.

3. Гетьманщина у 1700–1721 рр.
4. Нищення царизмом державності України в першій половині XVIII ст.
5. Ліквідація Гетьманщини.
6. Слобідська Україна та Запорозька Січ у XVIII ст.
7. Правобережна Україна і західноукраїнський регіон у XVIII ст.

Підсумковий контроль знань з дисципліни “ Історія України в 17-18 ст. ”

(перелік питань до заліку)

1. Предмет і завдання курсу історії України Нової доби 1648–1800 рр., його наукова періодизація.
2. Коротка характеристика основних джерел та історіографії основних проблем періоду.
3. Україна напередодні Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Причини та характер війни.
4. Гетьман України Б. Хмельницький: його життя і діяльність.
5. Початок Національно-визвольної війни сер. XVII ст. Перші перемоги козацько-селянських військ під Жовтими Водами і Корсунем.
6. Розгортання повстанських рухів та створення народної армії (1648– 1649 рр.).
7. Розгром польсько-шляхетських військ під Пилявцями восени 1648 р. та визвольний похід Б. Хмельницького на Галичину (1648 р.).
8. Народні повстання в Галичині в 1648 році (С. Височан, І. Грабівський та ін.).
9. Бойові соратники Б. Хмельницького та їх роль в Національно-визвольній війні українського народу середини XVII ст.
10. Формування Української гетьманської держави в середині XVII ст.: територія, органи влади і управління, роль гетьмана.
11. Програма державного будівництва Б. Хмельницького.
12. Соціальна політика гетьманського уряду Б. Хмельницького (1648–1657 рр.).
13. Зовнішня політика гетьманської адміністрації Б. Хмельницького (1648– 1657 рр.).

14. Облога Збаража. Зборівська битва та укладення Зборівського договору.
15. Берестецька битва та підписання Білоцерківського договору.
16. Хід воєнних дій в Україні у 1652–1653 рр.
17. Українсько-російські відносини в ході Національно-визвольної війни сер. XVII ст.
18. Українсько-московський договір 1654 р. та його оцінка в історіографії.
19. Воєнні дії 1654–1657 рр. та їх наслідки.
20. Віленське перемир'я 1656 р. та його наслідки для України. Союз із Швецією і Трансильванією.
21. Оцінка української козацької держави сер. XVII ст. в історіографії.
22. Джерела та історіографія Національно-визвольної війни сер. XVII ст.
23. Політичне становище Гетьманщини після смерті гетьмана Б. Хмельницького. Боротьба козацько-старшинських угруповань за владу (кінець 50-х рр. XVII ст.).
24. Внутрішня і зовнішня політика І. Виговського.
25. Гадяцький договір в історіографії.
26. Гетьманування Ю. Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Слободищенський трактат.
27. Боротьба козацько-старшинських угруповань за владу (кінець 60–80-х рр. XVII ст. Доба Руїни: причини, характер, наслідки.
28. Боротьба українського народу проти зовнішньої агресії (Османська Туреччина, Річ Посполита, Кримське ханство, Московська держава) в 60–80-х рр. XVII ст.
29. Програма державного будівництва Д. Дорошенка та його роль в історії української державності XVII ст.
30. Гетьманування І. Брюховецького. Московські статті 1665 р.
31. Гетьманування Д. Многогрішного. Глухівські статті.
32. Обрання гетьманом І. Самойловича та його діяльність.
33. Андрусівське перемир'я та «Трактат про вічний мир», їх значення в історії України.
34. Роль Запорозької Січі в період Руїни. І. Сірко.
35. Суспільно-політичний устрій та соціально-економічний розвиток Гетьманщини в другій половині XVII ст.

36. Слобідська Україна в другій половині XVII ст.: адміністративно-військовий та соціально-економічні відносини.
37. Обмеження автономії Гетьманщини російським царизмом на основі статей договорів з українськими гетьманами у II пол. XVII ст.
38. Руїна Правобережної України в II пол. XVII ст. та її наслідки.
39. Боротьба Російської держави за Північне Причорномор'я та Приазов'я та участь у ній українського козацтва.
40. Початок гетьманування І. Мазепи. Коломацькі статті.
41. Становище західноукраїнських земель у період Національно-визвольної війни та в II пол. XVII ст.
42. Українська культура II пол. XVII ст.
43. Церковні відносини в Україні в II пол. XVII ст.
44. Підпорядкування української церкви московському патріархату та його наслідки.
45. Гетьман І. Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика.
46. Оцінка діяльності гетьмана І. Мазепи в українській та зарубіжній історіографії XVIII – XXI ст.
47. Україна в період Північної війни. Полтавська битва та її значення в історії України.
48. Українсько-шведські відносини та договір 1708 р. в історіографії.
49. Запорозька Січ у першій третині XVIII ст. Кошовий Кость Гордієнко.
50. Гетьман П. Орлик та його «Конституція».
51. Діяльність мазепинців у еміграції та їхні політичні концепції.
52. Гетьманування І. Скоропадського. Решетилівські статті 1709 р.
53. Діяльність Першої Малоросійської колегії та обмеження політичної автономії Гетьманщини.
54. Гетьман П. Полуботок та його боротьба за збереження козацької автономії.
55. Гетьманування Д. Апостола.
56. «Правління гетьманського уряду» (1734–1750 рр.) та наслідки його діяльності для України.
57. Соціально-політичний розвиток Гетьманщини та Слобідської України в I пол. XVIII ст.
58. Політичне становище та господарський розвиток Правобережжя і західноукраїнських земель у першій половині XVIII ст.

59. Визвольне повстання 1702–1704 рр. на Правобережній Україні. С. Палій.
60. Заснування Нової Січі: її адміністративно-військовий устрій та господарське життя (1734–1775 рр.).
61. Зародження та розвиток гайдамацького руху (20-50-ті рр. XVIII ст.). Історіографія проблеми.
62. Розвиток опришківського руху в першій половині XVIII ст. О. Довбуш та його сподвижники. Історіографія проблеми.
63. Посилення соціально-економічного гніту і закріпачення українських селян у першій пол. XVIII ст.
64. Народні антифеодальні рухи в першій половині XVIII ст.
65. Українська культура першої половини XVIII ст.
66. Відновлення гетьманства в Україні. Гетьман Кирило Розумовський та його діяльність.
67. Нові явища в соціально-економічному розвитку Гетьманщини, Слобідської України та Запорожжя другої половини XVIII ст.
68. Стан сільського господарства і розвиток феодально-кріпосницьких відносин на Лівобережжі та Слобідській Україні. Юридичне оформлення кріпацтва.
69. Розвиток феодальних відносин в Україні в другій половині XVII – XVIII ст. в історіографії.
70. Господарський розвиток Правобережжя та західноукраїнських земель в другій половині XVIII ст.
71. Ліквідація Гетьманства на Лівобережній Україні і утворення Другої Малоросійської колегії.
72. Остаточна ліквідація царизмом автономного устрою козацького війська на Лівобережжі в 80-х рр. XVIII ст.
73. Ліквідація козацького устрою на Слобідській Україні та його уніфікація (II \ пол. XVIII ст.).
74. Остаточна ліквідація Запорозької Січі.
75. Історичне значення Запорозької Січі та її роль в історії України.
76. Народні рухи на Лівобережжі та Слобожанщині в другій половині XVIII ст.
77. Піднесення гайдамацького руху в 60-х рр. XVIII ст. Коліївщина. Історіографічні проблеми.
78. Загарбання західноукраїнських земель Австрією та їх становище наприкінці XVIII ст.

79. Вхідження Північного Причорномор'я, Приазов'я та Криму до складу Російської держави.
80. Політично-адміністративний устрій, заселення та господарський розвиток Південної України наприкінці XVIII ст.
81. Історична доля українського козацтва після остаточної ліквідації Запорозької Січі.
82. Поділи Польщі та їхнє значення для історичного розвитку українських земель.
83. Вхідження Правобережжя до складу Російської імперії: причини та значення.
84. Політичне становище українських земель у складі Російської імперії наприкінці XVIII ст.
85. Суспільно-політичний рух в Україні в II пол. XVIII ст.
86. «Історія Русів» – видатна пам'ятка суспільно-політичної думки України кінця XVIII – поч. XIX ст.
87. Українська культура в II пол. XVIII ст.
88. Церковні відносини в Україні у XVIII ст.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1. Аркас М. Історія України-Русі. М. : Аркас. Одеса : Маяк, 1994. 392 с.
2. Бойко О. Д. Історія України : навч. посіб. / 3-тє вид., доп. Київ. : Академвидав, 2006. 688 с. (Альма-матер).
3. Верстюк В, Дзюба О., Репринцев В. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. Київ : Наукова думка, 1995. 688 с.
4. Гусєв В. І., Калінцев Ю. О., Кульчицький С. В. Історія України : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 431 с.
5. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т., 12 кн. Київ : Наукова думка, 1991.
6. Боплан Гійом ле Вассер де. Опис України / пер. з франц., приміт. та перед. В. Косика. Л. : Мета, 1998. 179 с.
7. Величко Самійло. Літопис / пер. В. Шевчука; відп. ред. О. Мишанич. К. : Дніпро, 1991. Т. 1. 373 с.; Т. 2. 642 с.

8. Верстюк В., Дзюба О., Репринцев В. Україна від найдавніших часів до сьогодення: хронологічний довідник. К. : Наукова думка, 1995. 686 с.
9. Вінтоняк О. Україна в описах західноєвропейських подорожуючих другої половини XVIII ст. Л.; Мюнхен : Дніпрова хвиля, 1995. 139 с.
10. Грушевський М. Історія України-Руси: в 11 т., 12 кн. К. : Наукова думка, 1991–1998.
11. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна. К. : Альтернативи, 1999. 304 с. (Україна крізь віки; т. 8).
12. Державні, політичні та громадські діячі України: політичні портрети / за загальною редакцією М. І. Панова. К. : Ін Юре, 2002. 476 с.
13. Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу 1648–1658 рр. / упорядн. О. Ю. Мицик; редкол. В. А. Брехуненко та ін. К., 2012. Т. 1: (1648– 1649 рр.). 680 с.
14. Джерела про зруйнування Запорозької Січі / збір. та упоряд. Василь Сокіл; НАН України, Інститут народознавства. Л. : Афіша, 2005. 127 с.
15. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. С. Павленко; відп. ред. І. Ситий. К. Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2007. 1142 с.
16. Довідник з історії України. А-Я / за ред. І. З. Підкови, Р. М. Шуста. К. : Генеза, 2001. 1136 с.
17. Дорошенко Д. Нарис історії України: у 2 т. Київ., 1991.
18. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів, 1992. 230 с.
19. Екельчик С. История Украины: становление современной нации. Київ, 2010.
20. Енциклопедія історії України: у 5-ти т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова), Я. Д. Ісаєвич, С. В. Кульчицький та ін. Київ : Наукова думка, 2005.
21. Єфименко О. Історія України та її народу / пер. з рос. В. Д. Калити. Київ : Мистецтво, 1992. 256 с.
22. Історія України : навч. посіб. / За ред. Г. Темка, Л. Тупчієнка. Київ : Видавничий центр Академія, 2002. 480 с. (Альма-матер).

23. Історія України: За ред. В. Смолія. 3-тє вид., доп. й перероб. Київ : Альтернативи, 2002. 471 с.
24. Історія України. кер. авт. кол. Ю. Зайцев. Вид.4-тє. Львів : Світ, 2003. 520 с.
25. Історія України : навч.-метод. посіб. для семінар. Занять / В. М. Литвин, А. Г. Слісаренко, В. Ф. Колесник та ін. Київ : Знання-Прес, 2006. 460 с.
26. Історія України: Документи. Матеріали : посібник / уклад., комент. В. Ю. Короля. Київ., 2002. 448 с. (Альма-матер).
19. Історія українського козацтва: Нариси: у 2 т. / Редкол.: В. А. Смолій та ін. Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. Т. 1. 800 с.; 2007. Т. 2. 724 с.
27. Потоцький В. П. Хто є хто в українській історії. Х. : ВД ШКОЛА 210. 160 с. (Історичний архів: Маленькі таємниці великої історії).
28. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. Київ., 1996. 240 с.
29. Крип'якевич І. Історія України. Львів : Світ, 1992. 520 с. («Пам'ятки історичної думки України»).
30. Магочій Павло-Роберт. Історія України. Київ : Критика, 2007. 640 с.
31. Мицик Ю., Бажан О., Власов В. Історія України : навч. посіб. для старшокласників. Київ, 2005. 576 с.
32. Остафійчук В. Історія України: сучасне бачення : навч. посіб. / 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання-Прес, 2006. 422 с.
33. Семененко В. І. Хто такі українці? Що таке Україна? Харків : ВД ШКОЛА 210. 160 с. (Історичний архів: Маленькі таємниці великої історії).
34. Пасічник М. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи : навч. посіб. М. Пасічник. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2006. 735 с.
35. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. Київ.: Либідь, 1992.
36. Савченко Н., Подольський М. Історія України: модульний курс : навч. посіб.. Київ, 2006. 544 с.
37. Світлична В. Історія України : навч. посіб. 4-е вид. Київ : Каравела, 2008. 400 с.

38. Субтельний О. Україна: історія. ; пер. з англ. В. Шевчука. 3-ге вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1993. 720 с
39. Україна крізь віки: у 15 т. НАН України; Ін-т історії України НАН України. Київ., 1998–1999.
40. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-ге вид., перероблене та розшир. Київ : Критика, 2005. 584 с.

Додаткова

1. Антонович В. Б. Про козацькі часи на Україні. К. : Дніпро, 1991. 238 с.
2. Реєнт О. Усі гетьмани України: Легенди, міфи, біографії. Харків : Фоліо, 2007. 415 с. (Історичне досє).
3. Брайчевський М. Конспект з історії України. К. : Знання, 1991. 204 с.
4. Вацеба О. М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. 232 с.
5. Видатні постаті в історії України IX–XIX ст.: Короткі біогр. нариси. Історичні та худож. портрети. / В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин та ін. Київ : Вища школа, 2002. 359 с.
6. Полянський О. Історичні силуети. Тернопіль : ЛІЛЕЯ, 1998. 128 с.
7. Петровський В. В., Радченко Л. О., Семененко В. І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. Харків : ВД ШКОЛА, 2007. 592
8. Котляр М. Ф. Історія України в особах: Давньоруська держава. Київ : Україна, 1996. 240 с.
9. Історія української культури: в 5-ти т. Т. 1–3. Київ : Наукова думка, 2001.
10. Дві Русі / За заг. ред. Л. Івшиної. Київ : Факт, 2003. 496 с. (Бібліотека газети «День»).
11. Енциклопедія історії України: у 5-ти т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова), Я. Д. Ісаєвич, С. В. Кульчицький та ін. Київ : Наукова думка, 2005.
12. Енциклопедія українознавства. Словникова частина: У 10 т. Львів, 1993–2001.
13. Енциклопедія українознавства. Загальна частина: у 3 т. Київ., 1994–1995.

14. Іванченко Р. Історія без міфів: Бесіди з історії укр. державності: навч. посіб. для студ. ВНЗ. / 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : МАУП, 2006. 624 с.

15. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Редкол. В. М.Литвин та ін.; ред. Л. О.Біда. Київ : Вища школа, 2002. 430 с.

16. Історія України в особах: Литовсько-Польська доба / О. Дзюба, М. Довбищенко, О. Русина та ін.. Київ : Україна, 1997. 272 с.

17. Історія України від найдавніших часів до сьогодення : збірник документів і матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. Київ –Чернівці : Книги ХХІ, 2008. 1100 с.

18. Історія України (тести, завдання, відповіді). Кер. авт. кол. С. Д. Гелей. Львів : Світ, 2002. 400 с.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Зразок оформлення титульного листа

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

РЕФЕРАТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ Давня та середньовічна історія України”
на тему “ _____ ”

Виконав:
здобувач I (бакалаврського) рівня
освіти, групи .....

.....
Керівник: канд. пед. наук, доц.
Шевчук Т. Є.

Рівне - 2021

Перелік статей для самостійного опрацювання

1. ЩОДРА Ольга. ПРОБЛЕМИ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ТА РАННЬОМОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ІСТОРИКІВ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ НАПРИКІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст. Вісник Львівського університету. Серія історична. 2013. Випуск 49. С. 199–209.

<p class='err_new'> Incorrect link or contains illegal characters</p>
2. Пількевич А. «УКРАЇНСЬКА АНТИЧНІСТЬ» ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ЧИННИК У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ. ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка. ІСТОРІЯ. 4(131). 2016. С. 48-50.

<p class='err_new'> Incorrect link or contains illegal characters</p>
3. Головченко В. І. ІСТОРИЧНА Й КОЛЕКТИВНА ПАМ'ЯТЬ ЯК СКЛАДОВІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ. Національна та історична пам'ять: Зб. наук. праць. – Вип. 5. – К.: ДП «НВЦ Н 35 «Пріоритети», 2012. – 242 с.с. 62- 69. <https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/userupload/zbirnyk5.pdf>